

KVÆNANGEN KRAFTVERK AS

NVE
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Deres ref.: 201501323

Vår ref.: Jostein Jerkø

Dato: 31.01.18

Vilkårsrevisjon Kvæningen Kraftverk: Kommentarer til innkomne høringsuttalelser

Vi viser til pågående vilkårsrevisjonen for Kvæningen Kraftverk (KK) sine anlegg. Etter befaringen høsten 2017 ble det åpnet for at høringspartene kunne komme med supplerende høringsuttalelser. Vi vil her redegjøre for våre kommentarer til disse uttalelsene, men refererer i hovedsak til vår besvarelse av første høringsrunde i brev til NVE av 13. juli 2017.

1. Oppsummering av KKs standpunkter

Det er ikke grunnlag for å pålegge verken minstevannføring, habitattiltak eller andre avbøtende ytelser for hele Reisavassdraget. Krafttapet blir betydelig, de positive virkningene er små og vi forventer at fordelene i sin helhet oppveies av at arrangementet for slipp av minstevannføring fra Mollešjávri vil skape store fotavtrykk i terrenget. Krav om opprettelse av miljøfond må avvises da det ikke er spesifisert hvilke negative virkninger som skal avbøtes og hvordan. Fondet er videre unødvendig all den tid forvaltningen får de nødvendige hjemler til å pålegge tiltak etter behov.

Krav om minstevannføring til Ábojohka må avvises da det er begrunnet i forhold som har oppstått som følge av idriftsettelsen av Buollánjohka-overføringen i 2009. Denne konsesjonen er ikke åpen for revisjon og det er etter KKs oppfatning uaktuelt å åpne denne revisjonssaken nå. Konsesjonsmyndigheten hadde anledning til å fastsette samkjørt revisjonsfrist under konsesjons-tildelingen i 2005, men denne anledningen ble ikke tatt i bruk, fristen er altså 2035. Det er kun unntaksvis at man har adgang til å åpne revisjon før revisjonstidspunktet; det må være kort tid til ordinær revisjon og det skal åpenbart være behov for dette. Ingen av vilkårene inntreffer her; overføringen har kun vært i drift i 9 år og det er hele 17 år til revisjonstidspunktet. Fordelene ved revisjon er også diffuse. Potensialet for forbedrede forhold for fisk i dette vassdraget er tilsynelatende begrenset. Det vil uansett være 17 år før de nye vilkårene kan gjøres gjeldende, og vi har ikke forutsetninger i dag for å vurdere hvilke behov og interesser som blir førende i 2035.

Krav om minstevannføring og restriksjoner i Njemenjáikojohka-vassdraget må også avvises da det ikke er grunnlag for å pålegge minstevannføringspålegg, uavhengig av størrelsen på pålegget. Denne innstillingen deles også av den godkjente vannforvaltningsplanen.

Det rettes krav om ytterligere utredninger før saksbehandlingen er forsvarlig fundert. KK mener at eksisterende utredninger i tilstrekkelig grad sannsynliggjør at det ikke er grunnlag for å pålegge verken minstevannføring eller andre tiltak for hele vassdragsutbyggingen. Ytterligere utredninger i forbindelse med denne vilkårsrevisjonen må derfor komme etter pålegg fra NVE.

Utdypende besvarelse på høringsuttalelser, innholdsfortegnelse

1. Oppsummering av KKs standpunkter	1
Utdypende besvarelse på høringsuttalelser, innholdsfortegnelse	2
2. Tilleggsuttalelse fra Kvæningen kommune	2
2.1 Revisjonstidspunkt for Buollánjohka-konsesjonen av 2005	2
2.2 Om saksbehandlingen forut for Buollánjohka-konsesjonen	3
2.3 Flomvoll Njemenjáikojohka	4
2.4 Minstevannføringskrav Njemenjáikojohka	4
2.5 Beskrivelse av fiskestatus i berørte vassdrag i Kvæningen	4
3. Tilleggsuttalelse fra Nordreisa kommune	6
3.1 Miljøfond	6
4. Tilleggsuttalelse fra Indre Kvæningen allmenning	6
5. Krav om ytterligere utredninger	6

2. Tilleggsuttalelse fra Kvæningen kommune

2.1 Revisjonstidspunkt for Buollánjohka-konsesjonen av 2005

Det er Kvæningen kraftverks klare oppfatning at det verken er adgang til eller noe grunnlag for konsesjonsmyndigheten å etterkomme Kvæningen kommunes krav om å underlegge konsesjonen for Buollánjohka fra 2005 revisjon nå, sammen med revisjonen av de øvrige reguleringskonsesjonene i Kvæningen.

Konsesjonsmyndighetene hadde med hjemmel i daværende vregl. § 10 (nå § 8) anledning til å fastsette kortere revisjonstidspunkt av Buollánjohka-konsesjonen da den ble gitt i 2005. På det tidspunkt kunne det bli fastsatt at Buollánjohka-konsesjonen skulle revideres samtidig med de øvrige reguleringskonsesjonene til KK. Da konsesjonsmyndigheten meddelte konsesjonen i 2005 tok de imidlertid ikke i bruk denne anledningen, og vi må kunne forutsette at de på det tidspunktet ikke så noe slikt behov for koordinering av revisjonstidspunktene i vassdraget. Tvert imot vurderte konsesjonsmyndighetene det slik at "*skader og ulemper for allmenne og private interesser anses for å være av mindre betydning i forhold til de fordeler som regleringen vil medføre, jf. vregl. § 8, og tilrår at konsesjonen gis på de vilkår som følger vedlagt*" – og revisjonstidspunktet ble følgelig satt til 2035. Det formelle tidspunkt for revisjon av Buollánjohka-konsesjonen kunne altså vært bestemt med kortere revisjonstidspunkt enn 30 år, men denne anledningen ble ikke tatt i bruk.

Selv om formelt revisjonstidspunkt for en konsesjon ikke har inntruffet ennå, så kan likevel revisjonsbehandlingen fremskyndes av hensyn til en samlet revisjon i vassdraget. OEDs retningslinjer anfører at "*Det kan også være mulig, av hensyn til en samlet revisjon, å fremskynde revisjonsbehandlingen av konsesjoner som formelt ikke kan revideres før senere*". Hvor langt revisjonen kan fremskyndes er imidlertid ikke omtalt i retningslinjene. Buollánjohka-konsesjonen har en vilkårsfestet revisjonssyklus på 30 år, men konsesjonen har foreløpig kun vært rettskraftig i 13 år, og i drift i kun 9 av disse årene. Det er KKs oppfatning at det vil være svært uheldig om konsesjonsmyndigheten underlegger konsesjoner revisjon allerede 17 år før revisjonstidspunktet, dvs. mer enn halvering av revisjonssyklusen.

Konsesjonsvilkårene vil uansett ikke kunne gjøres gjeldende før det formelle revisjonstidspunktet har inntruffet, det vil si i 2035, jf OEDs retningslinjer side 23. Hvilke behov og interesseavveininger som foreligger 17 år frem i tid kan ikke vurderes nå, da man verken vet hvilke forhold som ønskes endret på det fremtidige tidspunktet eller hvilke virkemidler som da vil være mest hensiktsmessige. Det følger av selve revisjonsinstituttet og helt grunnleggende forvaltningsmessige prinsipper at det er først når man har kommet til revisjonstidspunktet at man kan og skal ta stilling til om det er noen konkrete behov som kan og ønskes avhjulpet gjennom revisjon. Det er som kjent kun helt unntaksvis at man har adgang til å åpne revisjon før revisjonstidspunktet, men da må det være kort tid frem til selve revisjonstidspunktet. I forarbeidene til vassdragsreguleringsloven er det også tydelig fastslått at man har ment at det først er aktuelt å begynne å vurdere revisjon når konsesjonstidspunktet er nært forestående og at det åpenbart er behov for revisjon, jf Ot.prp.nr.50 (1991-1992) side 48 hvor det uttales at "*Uansett må det avgjørende være at det åpenbart er behov for revisjon av vilkår etter en periode på 20-30 år, et behov som er særlig stort for konsesjoner av noe eldre dato.*" Det er som kjent ikke situasjonen her.

Etter enhver vassdragsregulering vil det ta flere år før det stabiliserer seg en ny naturtilstand, tilpasset et vassdragsmiljø med lavere restvannføring. Buollánjohka-overføringen har kun vært i drift over en periode på 9 år fra og med høsten 2009. KK mener at denne korte driftsperioden på knappe 9 år er for kort tid til at man har skaffet seg tilstrekkelig driftserfaring med vassdragstiltaket, og det blir derfor prematurt å skulle revidere konsesjonsvilkårene før konsekvensene av tiltaket er kjent og muligheten for avbøtende tiltak innenfor eksisterende konsesjonsvilkår er prøvd. Eksisterende konsesjonsvilkår må tross alt regnes som moderne.

Av ovenstående grunner kan vi således ikke se at det er noe grunnlag eller behov for å underlegge Buollánjohka-konsesjonen noen revisjonsbehandling nå og vi forutsetter at denne konsesjonen ikke omfattes av den videre behandlingen.

2.2 Om saksbehandlingen forut for Buollánjohka-konsesjonen

Videre hevder kommunen at Buollánjohka-konsesjonen var behandlet på grunnlag av for gamle data, at kunnskapsgrunnlaget ikke var tilstrekkelig og at det skal medføre et behov for revisjon nå 17 år før revisjonstidspunktet. Den samme anførselen ble eksplisitt vurdert av konsesjonsmyndigheten på konsesjonstidspunktet, som verken mente det var grunnlag for ytterligere utredninger den gang knyttet til påstanden eller behov for å sette et tidligere revisjonstidspunkt. Vi viser til Olje- og energidepartementets vurdering i konsesjonsbehandlingen av tiltaket i 1999 (jf kgl res av 8. oktober 1999), hvor det uttales følgende:

"Miljøverndepartementet bemerker at det ikke er god forvaltningspraksis at så gamle høringsuttalelser (som grunnlag for NVEs vurdering) blir lagt til grunn for vedtak i en utbyggingssak. Som Miljøverndepartementet selv bemerker er nærværende prosjekt oversiktlig og lite konfliktfylt. Olje- og energidepartementet fant derfor at det i denne spesielle saken ikke var nødvendig å foreta en ny omfattende høringsrunde. NVEs innstilling og oppdaterte vilkårssett ble imidlertid sendt på høring til både kommune, fylkeskommune og berørte departementer.

Bortsett fra Kvænanen kommune sitt krav om økonomisk kompensasjon for å anbefale søknaden, har ingen andre høringsinstanser gått imot at konsesjon gis. Om departementets bemerkninger til vilkårene, se nedenfor.

Olje- og energidepartementet finner at skader og ulemper for allmenne og private interesser anses for å være av mindre betydning i forhold til de fordeler som reguleringen vil medføre, jf. vregl. § 8, og tilrår at konsesjonen gis på de vilkår som følger vedlagt." (Våre understrekninger.)

Som det fremgår av OED sin vurdering var prosjektet oversiktlig og lite konfliktfylt, hvilket også tilsier at det ikke var et ytterligere utredningsbehov og at kunnskapsgrunnlaget var godt nok. Det er dermed ikke grunnlag for å hevde at saken ikke ble utredet godt nok den gang.

2.3 Flomvoll Njemenjáikojohka

Kommunen krever at flomvollen i Njemenjáikojohka forlenges med 70 m for å beskytte nedenforliggende bebyggelse mot flom og is. KK hevde at både eksisterende vilkår og nye standardvilkår har tilstrekkelig vide formuleringer til at NVE kan pålegge regulanten å utføre slike tiltak. Fra eksisterende konsesjonsvilkår (1964), post 23 siteres: "Anleggenes eier plikter å treffe nødvendige tiltak for å søke å avhjelpe de skader og ulemper som reguleringene og overføringene fører med seg for bygdefolkets og samenes interesser."

Tidligere flomforbygninger i samme vassdrag har vært utført som et spleiselag mellom NVE, KK og kommunen, i dette ligger også en vurdering av at KK ikke har hatt udelt ansvar for disse skadene. Vi vil ikke i denne anledning til stilling til ansvaret for ulempene som kommunen nå beskriver.

Vårt standpunkt er at det vil være uhensiktsmessig om revisjonsinstituttet skal ta stilling til slike konkrete tiltak nå. Utførelse og finansiering av en slik flomvoll bør heller forankres gjennom en prosess mot NVEs lokalkontor i Narvik som oppfølging av en generell vilkårspost tilsvarende eksisterende vilkår sitert ovenfor.

2.4 Minstevannføringskrav Njemenjáikojohka

Kommunen spesifiserer at minstevannføringskravet i Njemenjáikojohka minimum bør tilsvare dagens lekkasje i inntaksdammen til Čorrojávrrit kraftverk. KK mener at det ikke er grunnlag for å pålegge minstevannføringspålegg på denne strekningen, uavhengig av størrelsen på pålegget. Denne innstillingen deles også av godkjent vannforvaltningsplan for vannforekomsten, hvor det er satt miljømål som ikke medfører krafttap. Følgende to tiltak er anført: (i) problemkartlegging og (ii) gjennomføre biotiltak etter utarbeidet tiltaksplan; minstevannføring ble vurdert som tiltak, men forkastet. Vi kan ikke se at det er andre interesser enn vannmiljø som skulle tilsi økt behov for minstevannføring.

2.5 Beskrivelse av fiskestatus i berørte vassdrag i Kvæningen

Det har vært utført lite feltarbeid over anadrom strekning i både Ábojohka og Njemenjáikojohka. KK kjenner derfor ikke til sikre kilder som beskriver bestandene av sjøvandrende laksefisk i disse vassdragene.

- Njemenjáikojohka

Njemenjáikojohka har en anadrom strekning på ca 3,5 km. Etter dialog med fiskesakkyndige så finner vi det rimelig å forvente at det kan (eller kunne) eksistere en stedegen laksestamme her dersom forholdene ligger til rette for det. Denne vurderingen støttes i og for seg av vassdragsbeskrivelsen til Magnus Berg i boken "Nord-Norske lakseelver" (1964). Her beskrives Njemenjáikojohka i uregulert tilstand like før utbygging av vassdraget:

Dette vassdraget faller fra sør-øst ut i botnen av Kvænanen og kalles til forskjell fra Kvænanngselva av og til for Kvænanngsbotnelva. Vassdraget har et nedslagsområde på 114 km² (Sætren) og ei lengde på ca 25 km. Fra sjøen er elva temmelig slakk kring 1 km, så blir den striere, og det er ikke mange kulper før en kommer til fossen der laksen stopper, kring 4 km fra sjøen. Denne fossen har et fall på anslagsvis 6 m, og det er ingen muligheter for anlegg av laksetrapp.

Elvebotnen er over alt småsteinet, og det er bra gyteplasser, men elva har klart vatn og er grunn. Elvebotnen er meget lys, og vassdraget er næringsfattig.

Laksen kommer opp i slutten av juni. Fisket foregår bare med stang, og staten er eier av vassdraget. Ved elvemunningen har det foregått en del fiske med garn, og dette kan nok ha virket hardt på bestanden i vassdraget. Det er nå lite laks som går opp, og noe fiske av betydning har det ikke vært de siste åra. Ved sida av laks fins det litt sjøaure og sjørøye. Den største laksen som har vært fanget i elva, skal ha vært 18 kg, men den vanlige størrelse er smålaks på 1-3 kg. Sjørøya er nå det fiskeslaget som har størst betydning.

Det er mulig at en i dette vassdraget kan få opp laksebestanden igjen ved utsetting av yngel. De små næringsmuligheter vil være en hindring for noen stor bestand, men elva ga tidligere en del laks.

I forbindelse med utbygging av Kvænanen Kraftverk vil en del av nedslagsområdet til Niemenajokkka bli overført. Dette må antas å redusere produksjonen av laks i vassdraget.

Kilden til Bergs beskrivelse er ikke kjent, men normalt befarte han alle vassdragene til fots, og intervjuet lokale for å beskrive bestandene og fisket.

Rundt årtusenskiftet ble det utført et enkelt prøvofiske med elfiskeapparat i Njemenjåikojohka ca 0,5 km før anadromt vandringshinder, altså ca 3 km opp i lakseførende strekning (pers. med. Ø. K. Hanssen). Det ble funnet laksunger, men resultatene ble aldri publisert. Det var et kvalitativt fiske og det foreligger ingen kvantitative resultater.

- **Ábojohka**

Ábojohka har en anadrom strekning på ca. 1,5 km. En så kort anadrom strekning vil, selv i uregulert tilstand, ha begrenset tilgang til habitater for alle fiskens livsstadier. Således vil potensialet for gyting og oppvekst av laksefisk være begrenset, og det fører i neste rekke til et begrenset potensiale for utvandring av smolt. KK betviler derfor at vassdraget vil ha evnen til å kunne holde en stedefast bestand av anadrom laksefisk. Vassdraget vil imidlertid kunne være tilgjengelig for feilvandret fisk dersom vannføringsforholdene ligger til rette for det. Også feilvandret laks vil kunne bidra til en viss lokal verdi, men bestanden har likevel i henhold til vårt standpunkt forvaltningsmessig lav eller ubetydelig verdi. De forbedringene man vil kunne oppnå ved hjelp av minstevannføringslipp vil ikke stå i samsvar med kostnaden ved å slippe dette vannet.

Kvænanen kommune påstår at det skal ha vært oppgang av laks før utbyggingen på 60-tallet, men etter utbyggingen i 1965 var det stort sett sjørret og sjørøye i begrenset omfang. Etter Buollánjohka-overføringen i 2009 har all oppgang av laksefisk uteblitt. KK har ikke forutsetninger for å ta stilling til kommunens påstander. Vi vil likevel nyansere forventningene til hva et minstevannføringspålegg vil utgjøre for forholdene for fisk i dette vassdraget.

- Middelvannføring i Ábojohka (ved havet) før utbygging av Buollánjohka var ca 680 l/s
- Middelvannføring i dag (etter utbygging av Buollánjohka) er ca 160 l/s
- Dersom det pålegges Q95 minstevannføringslipp økes vannføringen til ca 300 l/s

Beregningene er meget overslagsmessige, men det illustrerer likevel normalvannførings-situasjonen og at man selv ved minstevannføringspålegg i "normal størrelse" ikke vil kunne tilbakeføre vassdraget til de forhold som rådet før 2009. Det vil fremdeles være en halvering av vannføringsforholdene sammenlignet med før 2009, det blir således irrelevant å sammenligne vassdraget med førtilstanden. Det kan følgelig synes som om maksimal effekt av et minstevannføringslipp uansett vil være dårligere enn "sjørret og sjørøye i begrenset omfang".

3. Tilleggsuttalelse fra Nordreisa kommune

3.1 Miljøfond

Et miljøfond må avvises da det ikke er klart hvordan midlene fra et slikt fond skal anvendes for å avbøte de negative virkningene av vannkraftutbyggingen, hvilket tross alt er revisjonens formål. Fondet er videre unødvendig dersom forvaltningen får de nødvendige vilkårshjemler til å pålegge de tiltak som finnes faglig hensiktsmessig på et hvilket som helst senere tidspunkt. Vi viser for øvrig til argumentasjonen i vårt brev til NVE av 13. juli 2017.

4. Tilleggsuttalelse fra Indre Kvæningen allmenning

Foreningen Indre Kvæningen allmenning fremhever flere ulike forhold. Felles for samtlige forhold er at de er av privatrettslig karakter, der KK er involvert i større eller mindre grad.

Kravene fra allmenningen faller utenfor formålet med vilkårsrevisjonen og må derfor avslås i sin helhet. Vi refererer her til OEDs retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår (2012), "*Privatrettslige forhold omfattes ikke, og normalt omfattes heller ikke økonomiske vilkår som ikke kan knyttes direkte til miljøvilkårene.*". Se retningslinjenes kapittel 5.3.

KK knytter ikke ytterligere kommentarer til allmenningens krav.

5. Krav om ytterligere utredninger

Både Nordreisa kommune og Kvæningen kommune krever at det utføres ytterligere utredninger før saksbehandlingen er forsvarlig fundert. Vi mener at eksisterende utredninger i tilstrekkelig grad sannsynliggjør at det ikke er grunnlag for å pålegge verken minstevannføring, habitattiltak eller andre avbøtende ytelser for hele vassdragsutbyggingen. Standardvilkårene inneholder hjemler for at forvaltningen på et hvilket som helst senere tidspunkt kan undersøkelser. Dersom det skulle komme på tale å pålegge habitattiltak med hjemmel i det oppdaterte vilkårssettet så vil altså forvaltningen samtidig ha anledning til å pålegge de nødvendige og beslutningsrelevante undersøkelser i denne sammenheng.

Revisjonssaken er p.t. tilstrekkelig opplyst til at NVE/OED kan fatte en beslutning. Vi vil minne om at utredningskravene i KU-forskriften ikke uten videre gjør seg gjeldende i slike revisjonssaker, og mener at saken allerede er opplyst bedre enn hva man kan forvente. Ytterligere utredninger i forbindelse med denne vilkårsrevisjonen må komme som følge av pålegg fra NVE.